

EKONOMICKÁ INFORMÁCIA O TERITÓRIU

Estónsko

[Všeobecné informácie o krajine](#)

2019

I. ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ INFORMÁCIE

a) Základná charakteristika hospodárstva

Estónske hospodárstvo je založené prevažne na službách, významný je najmä sektor informačných technológií, telekomunikácií a bankovníctva. Z priemyselných odvetví sú najdôležitejšie elektrotechnický, drevospracujúci a chemický priemysel, ťažba ropných bridlíc a stavba lodí. Významnú úlohu zohráva tiež rybolov. Cez estónske prístavy prechádza aj významná časť ruského zahraničného obchodu, okrem iného aj ruská ropa.

Estónska centrálna banka očakáva, že hospodárstvo v roku 2019 vzrastie o 3,3 percenta a v roku 2020 o 2,1 percenta. Rast ekonomiky sa spomalí, pretože exportné trhy sú slabšie ako v predchádzajúcom období, a Estónsko taktiež trpí nedostatkom pracovnej sily. Napriek tomu by hospodárstvo malo rásť už siedmy rok v rade. Očakáva sa, že v roku 2020 dôjde k ústupu nepriaznivých domácich faktorov a oživeniu hospodárskej aktivity mimo EÚ, v niektorých rozvíjajúcich sa ekonomikách.

Mzdy budú mierne rásť aj napriek pomalšiemu ekonomickému rastu (v 2018 vzrástli o 7,6%). Zvýšenie miezd a nízka nezamestnanosť poukazujú na dobrý výber daní, a to naznačuje, že rozpočet by mal byť prebytkový. (Pozn.: Podľa jarnej prognózy EK by však malo saldo verejných financií zostať v deficite na úrovni -0,3% HDP v roku 2019 a -0,5% HDP v roku 2020.) Predpokladá sa, že počet zamestnaných osôb zostane stabilný, zatiaľ čo rast miezd sa v tomto roku spomalí z 8,1% na 5,2% do roku 2021. Rastie podiel zahraničných pracovníkov, najviac v stavebníctve, poľnohospodárstve a výrobe.

Inflácia by v Estónsku mala klesnúť z 3,4% v 2018 na 2,1% v roku 2021. Najväčší vplyv na infláciu bude mať predovšetkým rast nákladov práce, zatiaľ čo pokles cien energií a zníženie spotrebnej dane z alkoholu bude tento faktor kompenzovať. Centrálna banka apeluje, aby štát využil dobrý stav verejných financií na možné budúce nepriaznivejšie obdobie, rovnako vyzýva šetriť aj občanov. Taktiež, potenciálne dodatočné výdavky novej vlády by mohli viesť k akcelerácii inflácie.

Nová estónska vláda koncom mája 2019 schválila novú stratégiu štátneho rozpočtu na obdobie rokov 2020 - 2023 s plánovaným rozpočtom vo výške viac ako 48,5 miliárd €. Z toho 11,7 miliardy € je plánovaných na rok 2020, čo je o pol miliardy eur viac ako bežne. PV Ratas uviedol, že pri plánovaní rozpočtovej stratégie na nasledujúce štyri roky vláda zohľadnila dlhodobé záujmy štátu a zdravý stav ekonomiky. Rozpočet má rásť udržateľne.

Vláda považuje za nevyhnutné pokračovať v príspevkoch na obranu štátu a udržiavať podiel výdavkov nad 2% HDP. Náklady na aktivity spojené s členstvom v NATO a ďalšie investície do obrany vzrastú o 20 miliónov €.

Stratégia zahŕňa aj zvýšenie úrovne príjmov oslobodených od daní, čím sa zabezpečí, že priemerný dôchodok bude od dane oslobodený úplne. Vláda taktiež zvažuje mimoriadne zvýšenie dôchodkov, rokovania prebehnú na jeseň t.r.

Ide o reakciu na sociálnu nerovnováhu v krajine. Príjmová nerovnováha bola 7. najvyššia v EÚ (20% najbohatších vs 20% najchudobnejších, miera rizika chudoby vzrástla z cca 16% (2010) na 21,5% (2015)). Vláda bude zavádzať zmeny daňového systému, aby posilnila sociálnu koherenciu spoločnosti (ale aj konkurencieschopnosť krajiny). Aj vládny program reflektuje tieto výzvy – 2 z 5 priorít sú:

- Estónsko priaznivé pre rodinu - kvalitné služby a podporu rodinám, berúc do úvahy negatívnu demografickú krivku; -
- Súdržná spoločnosť – znižovanie sociálnych rozdielov medzi jednotlivými skupinami spoločnosti

V rámci spotrebných daní bude o 25% znížená daň z alkoholu, experiment z predchádzajúcich 2 rokov nevyšiel a štát zaznamenal pomerne vysoký výpadok príjmov (výrazne vzrástol cezhraničný nákup alkoholu z Lotyšska). Spotrebné dane z tabakových výrobkov sa budú zvyšovať o päť percent ročne. Vláda bude výraznejšie investovať do rozvoja cestnej infraštruktúry, najmä výstavby diaľnice Tallinn-Tartu (na úsek Kose - Mäo je vyčlenených približne 100 miliónov €. Ďalej bude investovať do lodnej (trajektovej) dopravy.

Negatívom stratégie rozpočtu je nižšie financovanie výskumu a vývoja, objem peňazí z verejných zdrojov by síce mal rásť, no oveľa nižším tempom (má dosiahnuť úroveň 0,71% HDP, pričom predchádzajúca Ratasova garnitúra mala stanovený cieľ 1% HDP do 2020-2021).

Estónska vláda bude intenzívnejšie bojovať proti praniu špinavých peňazí, ide reakciu na škandál s Danske Bank a pravdepodobne aj Swedbank; odhaduje sa, že cez Danske bolo preliatych až 230 miliárd €. (pozn.: Danske v priebehu t.r. ukončí aktivity v Estónsku). Estónsko bude venovať zvýšenú pozornosť udržateľnej fiškálnej politike, súčasťou opatrení bude povinné zníženie výdavkov na všetkých ministerstvách. Podľa rozpočtovej stratégie 2020-2023 by mal štátny dlh začať klesať. Miera verejného dlhu by mala v rokoch 2019 a 2020 zostať na úrovni 8% HDP. Týmto ukazovateľom by vládny dlh mal byť najnižší v EÚ.

Základné indikátory	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
HDP (%)	1,4	2,8	1,4	2,1	4,9	3,9	3,3	2,1	2,0
HDP per capita v PPS (% EU28)	75	76	75	77	79				
Miera inflácie (HICP %)	2,8	-0,1	-0,5	0,8	3,4	3,4	2,5	2,7	2,1
Miera nezamestnanosti (%)	8,6	7,4	6,2	6,8	5,8	5,4	4,6	5,5	6,1
Rozpočtový deficit (% HDP)	-0,4	0,7	0,1	-0,3	-0,4	-0,6	-0,3	-0,5	
Verejný dlh (% HDP)	10,2	10,7	10,1	9,4	9,0	8,4	8,5	8,5	

Zdroj: Štatistický úrad Estónska, Národná banka Estónska, EK, Eurostat

Ďalšie ekonomické indikátory

Ekonomický indikátor	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Prílev PZI (% HDP)	4,4	6,6	-3,2	3,9	5,9	3,4
Náklady na prac. silu (€/hod)	8,56	9,8	10,4	10,9	11,7	

Produktivita práce (% yoy)	0,2	2,0	-1,4	1,3	1,9	
Výdaje na R&D (% HDP)	1,72	1,43	1,47	1,25	1,29	
Devízové rezervy (mil. €)*	228,9	359,9	381,2	334,4	288,1	660

Zdroj: Štatistický úrad Estónska, Národná banka Estónska, EK, Eurostat

Hodnotenie ratingových agentúr:

- Moody's: A1 (máj 2019), stabilný výhľad
- Standard & Poor's: AA- (december 2018), stabilný výhľad
- Fitch: AA- (apríl 2019)

b) Hlavné odvetvia hospodárstva

Približne 68% estónskeho HDP je tvoreného službami, 29% priemyslom (vrátane stavebníctva) a približne 3% primárnymi vstupmi (vrátane lesníctva a poľnohospodárstva);

Hlavné priemyselné odvetvia: strojárstvo, ropné bridlice, elektronika, drevo a výroby z dreva, textil, chemické výroby, informačné technológie, telekomunikácie, stavba lodí, potravinárstvo a rybolov.

c) Členstvo v medzinárodných organizáciách a účasť v integračných procesoch

EE je členom množstva medzinárodných organizácií. Kľúčovými z jeho hľadiska bol vstup do EÚ 1. mája 2004, NATO 29. apríla 2004, Schengenského priestoru 21. decembra 2007, OECD 9. decembra 2010 a eurozóny 1. januára 2011. Je tiež členom OBSE, Rady Európy, Rady štátov Baltského mora, WTO a ďalších zoskupení. V regionálnom kontexte je aktívne zapojené najmä do činnosti Baltského zhromaždenia (Baltic Assembly). Je tiež súčasťou Rady štátov baltského mora (Council of the Baltic Sea States).

II. PODPORA OBCHODU A PODNIKANIA

a) Podnikateľská legislatíva

Systém riadenia zahraničného obchodu

Estónsko je členom Európskej colnej a daňovej únie (European Taxation and Customs Union) a jednotného európskeho trhu. Zahraničný obchod, resp. obchod s členskými štátmi EÚ, a teda aj so SR, sa preto riadi pravidlami platiacimi rovnako vo všetkých krajinách EÚ. Najrelevantnejšou inštitúciou v oblasti riadenia zahraničného obchodu je Ministerstvo hospodárstva a prostredníctvom neho Agentúra pre podporu obchodu Enterprise Estonia, <http://www.eas.ee/?lang=en>, www.tradewithestonia.com.

Základnými legislatívnymi normami sú Ústava, Občiansky zákonník, Colný zákonník, Zákonník práce, Zákon o investíciách, Zákon o podnikoch, normy EÚ a ďalšie medzinárodné normy.

Daňový systém, dane, odvody, sociálne zaťaženie, mzdy - aktuálny stav a podrobný výklad vrátane všetkých uvedených indikátorov je možné nájsť na stránke Agentúry pre podporu obchodu www.tradewithestonia.com a na stránkach Daňového a colného úradu na www.emta.ee.

Špecifiká podnikania v teritóriu, výhody a nevýhody podnikania v krajine - súč v podobnom hospodárskom a kultúrno-historickom prostredí, sú podmienky podnikania podobné tým v SR.

Daňový systém

EE má jednoduchý daňový systém a nízke sadzby. Cieľom súčasnej estónskej daňovej politiky je presun daňového zaťaženia z práce na spotrebu. Štandardná sadzba DPH je 20% a znížená sadzba je 9%.

Väčšina daňových priznaní je podávaná elektronicky. Nerozdelené zisky podnikov sú oslobodené od dane, korporátna daň neexistuje. Daň z príjmov z dividend tvorí 20/80 prijatých dividend.

Daň z príjmu (podniková a osobná) je 20%, sociálna daň 33% (20% na príspevky na sociálne zabezpečenie - štátny dôchodok a 13% na zdravotné poistenie). Ďalšie relevantné dane sú daň z pozemkov; daň z hazardných hier, daň z poistenia v nezamestnanosti (0,8% zamestnávateľ + 1,6% zamestnanec); spotrebné dane (tabak, alkoholické nápoje, motorové palivo, niektoré obalové materiály a elektrina); daň z ťažkých nákladných vozidiel.

Výška dane z príjmu zostala na úrovni 20%, no nezdaniteľné minimum dane sa od januára 2017 zvýšilo zo 170 eur na 500 eur mesačne, 86% zamestnancov (cca 500 tis.) by malo profitovať z nového daňového režimu. Výška nezdaniteľného dôchodku sa zvýši na 2830 €, čo v praxi znamená, že štandardný dôchodok je od 2017 nezdaňovaný.

Daň z príjmu právnických osôb sa v 2018 znížila z 20% na 14%. V rovnakom pomere má byť znížená aj daň z dividend. Podľa novej vlády majú daňové zmeny prispieť k sociálnej rovnosti a podporiť podnikateľské prostredie. Ďalšie reformy daňového systému majú za cieľ zjednodušenie režimu pre živnostníkov, ale taktiež obmedzenie vývozu nealokovaných ziskov pobočiek zahraničných spoločností pôsobiacich v EE do materských podnikov.

Od januára 2018 bolo spoplatnené využívanie cestnej infraštruktúry (time-based road charge) pre vozidlá nad 3,5 t (kategórie N2 a N3).

b) Programy podpory zahraničného obchodu, technickej a finančnej pomoci, projekty regionálnej spolupráce

KredEx je štátna estónska exportno-úverová agentúra, ktorá spadá pod jurisdikciu Ministerstva hospodárstva Estónska. KredEx pomáha estónskym podnikom pri ich začiatkoch, pri bezpečnom expandovaní na zahraničné trhy, ponúka úvery, rizikový kapitál, poistenia úverov a záruk so štátnou garanciou. Pomáha estónskemu obyvateľstvu zlepšovať ich životné podmienky ponukou záruk za pôžičky so štátnou garanciou na nákup domov, rovnako ako úvery, záruky a dotácie na riešenia zamerané na energetickú účinnosť. Viac na stránke <http://www.kredex.ee/>.

Začínajúcim firmám pomáha vládna iniciatíva **Startup Estonia**
www.startupestonia.ee.

ARIB je štátna agentúra v správe ministerstva poľnohospodárstva a okrem iného podporuje estónske spoločnosti v ich úsilí o expanziu na zahraničné trhy (<http://www.pria.ee/en/>).

Okrem toho v Estónsku pôsobia:

County development centres, ktoré poskytujú školenia na podporu obchodu, exportu a marketingu, ako aj poradenstvo pre podniky so záujmom o podnikanie v Estónsku alebo s Estónskom. County development centres sú podporované štátom a fondmi EÚ.

Estónska obchodná a priemyselná komora (www.koda.ee) je ďalšou inštitúciou, ktorá poskytuje rôzne služby pre podnikateľov – poradenstvo (právne, zahranično-obchodné alebo súvisiace s EÚ), nadväzovanie kontaktov (obchodné misie, veľtrhy, prezentácie), informačné služby (napr. obchodné kontakty, návrhy na spoluprácu) a školenia.

Všetky vyššie uvedené inštitúcie majú stanovené kompetencie a v prípade potreby spolupracujú v rôznych strategických iniciatívach (ako je napr. Made in Estonia 3.0) a v organizovaní spoločných seminárov.

c) Verejné obstarávanie

Verejné obstarávanie v Estónsku zastrešuje Ministerstvo financií (odbor pre verejné obstarávanie a štátnu pomoc, v prípade problémov a odvolaní nezávislý odvolací výbor zriadený v rámci MF EE). Na internete sú informácie o vyhlasovaných tendroch dostupné na stránke <https://riigihanked.riik.ee/>.

V roku 2017 bol prijatý nový zákon o verejnom obstarávaní. Zákona o verejnom obstarávaní zvýšil flexibilitu vo verejného obstarávania, zníži náklady na postup verejného obstarávania a transponuje tri smernice Európskej únie. Zákona stanovuje zvýšenie prahových hodnôt pre verejné obstarávanie, ktoré umožnia rozsiahlejšie používanie zjednodušených postupov verejného obstarávania. Vytvorí predpoklady pre jednoduchšie zapojenie MSP do procesu verejného obstarávania. Prah na zjednodušený proces verejného obstarávania v oblasti dodávania služieb sa zvýšil z 20 tis. € na 30 tis. €, v prípade verejného obstarávania na iné práce sa hodnota znížila z 300 tis. € na 150 tis. €.

Zákona zaviedol nový typ obstarávacieho konania – tzv. inovačné partnerstvo, ktoré môže slúžiť na vývoj a nákup inovatívnych produktov, ktoré ešte nie sú na trhu.

d) Zmluvná základňa

SR má s Estónskom uzatvorenú dohodu o zabránení dvojitého zdanenia podpísanú v októbri 2003. V štádiu príprav či rozpracovanosti nie sú v súčasnosti žiadne iné dohody ekonomického charakteru.

III. INVESTÍCIE, ENERGETIKA, VEDA A VÝSKUM

a) Priame zahraničné investície:

Zahraničné priame investície v Estónsku v posledných rokoch klesali z 13,3% HDP v roku 2010 na 3,4% HDP v roku 2018.

Udržiavanie priaznivej investičnej klímy pre prílev priamych zahraničných investícií (PZI) a nových technológií je naďalej jedným z hlavných ekonomických cieľov Estónska. PZI dosiahli v Estónsku k 31.12.2018 kumulovanú hodnotu 21,2 mld. EUR. Troma najväčšími zahraničnými investormi sú Švédsko, Fínsko, Holandsko (cca 50% PZI), nasledované Ruskom, Nórskom, Cyprom, Litvou, Luxemburskom, Lotyšskom a Dánskom.

Odvetovo najviac investícií smeruje do finančných a poisťovacích služieb, nehnuteľností, veľkoobchodu a maloobchodu a profesionálnych, vedeckých a technických aktivít.

PZI z Estónska do zahraničia predstavovali k 31.12.2018 6,9 mld. EUR. Najviac estónskych investícií smerovalo na Cyprus, do Litvy, Lotyšska a Fínska.

Podľa Národnej banky Estónska dosiahol k 31.12.2018 objem priamych zahraničných investícií zo SR v Estónsku hodnotu 25,3 mil. EUR a z Estónska v SR 21,4 mil. EUR.

Technická a finančná pomoc pre zahraničných investorov, možnosť repatriácie kapitálu, odporúčané oblasti investovania

Všetky aktuálne informácie v tomto ohľade sú dostupné na webstránke Agentúry pre podporu investícií - www.investinestonia.com. Ako najperspektívnejšie oblasti investovania sa javia energetika, životné prostredie, nehnuteľnosti a infraštruktúra – cestná aj železničná.

b) Energetická politika krajiny

Estónsko je takmer energeticky nezávislé a dodáva viac ako 70 % elektrickej energie z ťažby ropnej bridlice. Alternatívne zdroje energie, ako sú drevo, rašelina a biomasa tvoria približne 15 % produkcie primárnej energie. Dovoz ropných produktov pokrýva zo západnej Európy a z Ruska. Hlavnými importovanými zdrojmi sú motorové palivá a plyn.

Najdôležitejšie zdroje energie v Estónsku predstavujú ropné bridlice, rašelina a drevo. Hlavné dovážané palivá sú pohonné hmoty a plyn. Estónske firmy vyvážajú ropné bridlice, rašelinové brikety, drevo, pelety a elektrickú energiu. Keďže domáce zdroje fosílnych palív sú dostatočne veľké a pokrývajú domáce energetické potreby pre najbližšie desaťročia, väčšia pozornosť sa venuje využívaniu alternatívnych zdrojov, vrátane obnoviteľných zdrojov energie. Estónsko má dlhodobé skúsenosti pri spracovaní ropných bridlíc a ich využití pre energetické účely. Dve najväčšie elektrárne na využívanie ropných bridlíc produkujú hlavnú časť elektriny v Estónsku. Najväčší podnik aktívny na trhu s energiou, Eesti Energia AS, je vo vlastníctve štátu.

Podiely spotreby energie podľa rôznych hospodárskych odvetví Estónska sú nasledovné: bývanie 33 %, doprava 26 %, výroba 23 %, obchod a sektor služieb 18 %.

Hlavnými dokumentmi, ktorými sa riadi vývoj na estónskom trhu sú Dlhodobý rozvojový plán verejného palivového a energetického sektora a Program plánu rozvoja energetickej účinnosti.

Národný plán rozvoja energetického sektora vychádza z požiadaviek a cieľov stanovených jednotným klimatickým a energetickým rámcom EÚ do roku 2030. Plán určil niekoľko hlavných cieľov a úloh:

- Zachovanie voľného trhu s palivami a elektrickou energiou
- 50% finálnej spotreby elektrickej energie bude vygenerovaných z obnoviteľných zdrojov
- 80% tepelnej energie bude vyprodukovaných z obnoviteľných zdrojov
- Najväčší dodávateľ plynu nesmie presiahnuť 70% podielu zo všetkých dodávok do krajiny
- Najväčší predajca plynu nesmie presiahnuť 32% podielu z celého predaja plynu v krajine
- Pokračovanie v renováciách budov s vysokou úsporou energie a zvýšenie percenta vládnych budov ktoré sú energeticky úsporné na 32%

Minister financií M. Helme v máji 2019 otvoril diskusiu o možnosti výstavby jadrovej elektrárne, ktorá by znamenala odklon od produkcie energií z fosílnych palív; náklady na výstavbu by sa však pohybovali v ozmedzí 10-15 miliárd €.

Trh s elektrinou

Estónsky trh s elektrickou energiou je liberalizovaný od roku 2013 a spotrebitelia si môžu vybrať poskytovateľa služieb z mnohých predajcov elektrickej energie. Na obchodovanie na trhu s elektrinou sa využívajú buď burza Nord Pool Spot alebo zmluvy uzatvorené medzi výrobcom a spotrebiteľom.

Estónsky energetický systém

Estónsko je prepojené s energetickými sústavami v Rusku tromi líniami s kapacitou 330 kV a v Lotyšsku dvoma líniami s tou istou kapacitou. Od konca roku 2006 energetická sieť Estlink 1 s kapacitou 350 MW spája Estónsko a Fínsko.

V roku 2014 bolo ukončené káblové elektrické prepojenie Estlink 2 medzi Fínskom a Estónskom, čím sa zvýšila celková kapacita až na 1000 MW. Týmto sa zabezpečila dostatočnú kapacita pripojenia pre efektívne fungovanie trhu s elektrinou a neobmedzený prísun elektriny medzi Baltskými a severskými krajinami.

Energetická sieť

V Estónsku je 27 prevádzkovateľov distribučných sietí, ktorí pokrývajú viac ako 65 tis. km liniek nízkeho a stredného napätia. Trhový podiel hlavných distribútorov je: Elektrilevi OU 87,5 %, nasleduje VKG Elektrivõrgud Ou, pôsobiaci vo východnej a západnej Virumaa, a Imatra Elekter AS, pôsobiaca v západnom Estónsku.

Obnoviteľné zdroje energie

Podľa estónskeho "Národného rozvojového plánu energetického hospodárstva do roku 2020" musí estónska vláda realizovať aktivity, ktoré zvýšia podiel energie z obnoviteľných zdrojov na konečnej spotrebe energie. Zdrojovými dokumentmi pre rozvoj odvetvia sú "Akčný plán pre obnoviteľné zdroje energie do roku 2020" a jeho operačný program, ktorý predstavuje plán na dosiahnutie cieľa Estónska v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov – 25% podiel na konečnej spotrebe. V Q2 2018 elektrická energia získaná z obnoviteľných zdrojov predstavovala 17.2%. Drvivá väčšina energie z OZE bola vyprodukovaná z biomasy, bioplynu a odpadu, 1/3 pochádzala z veterných elektrární.

Veterná energetika (<http://www.tuuleenergia.ee/en/windpower-101/statistics-of-estonia/>)

Ku koncu 2018 bolo v Estónsku inštalovaných 139 veterných turbín s celkovou kapacitou 310 MW. Veterné turbíny vyprodukovali 36% energie z obnoviteľných zdrojov, 590 GWh čo je takmer 9% celkovej spotreby v Estónsku. Od roku 2016 nebola do prevádzky uvedená žiadna veľká veterná elektráreň, navyše výroba veternej energie klesla v 2018 o 12% oproti 2017 a zastavila sa na úrovni roka 2016.

Ďalšie informácie: Estonian Wind Power Association: <http://www.tuuleenergia.ee/en/>

Sektor vykurovania

Približne 70 % (4600 GWh) tepla spotrebovaného v Estónsku je distribuované pomocou centrálného vykurovania. 30 % populácie vykuruje svoje domy samostatne, väčšinou s použitím dreva a zemného plynu. Celková ročná spotreba tepla Estónska je menšia ako 6600 GWh. Sektor centrálného vykurovania zohráva dôležitú úlohu pri dosahovaní cieľov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie v Estónsku, ktoré podporuje kombinovanú výrobu tepelnej energie a elektrickej energie. V Estónsku existuje celkom 230 oblastí centrálného vykurovania. V roku 2015 bola cena tepelnej energie (bez DPH) 33,54 - 88,57 EUR/MWh.

Zemný plyn

V Estónsku je trh s plynom upravený zákonom o zemnom plyne, ktorý stanovuje požiadavky na dovoz zemného plynu a prenos podnikov, predajcov, distribútorov a tiež estónskeho úradu pre hospodársku súťaž, ktorý vedie dohľad nad trhom.

Zemný plyn, používaný v Estónsku, pochádza z Ruska. V lete sa naplnia ruským plynom zásobníky zemného plynu v Inčukalns s cieľom zásobovania Estónska v zime.

Revolúcia bridlicového plynu v Severnej Amerike poskytuje zaujímavé možnosti pre rozvoj trhu s Estónskom. Vývoj v technológiách na skvapalňovanie zemného plynu značne zmenili cenovú úroveň.

Dialkové vykurovanie je hlavnou oblasťou použitia zemného plynu v Estónsku (39 % objemu spotrebovaného plynu). Zvýšenie cien zemného plynu, vyplývajúce z obmedzenej konkurencie, vedie výrobcov, ktorí využívajú zemný plyn, k väčšiemu využívaniu miestnych obnoviteľných palív.

Trh s plynom v Estónsku je úplne liberalizovaný od roku 2007. Avšak estónska distribučná sieť je pripojená len na rozvody plynu v Rusku a Lotyšsku a zemný plyn dováža len jedna spoločnosť - AS Eesti Gaas.

Rozvod plynu v Estónsku

V Estónsku je najväčším prevádzkovateľom distribučnej siete AS Gaasivõrgud, dcérska spoločnosť AS Eesti Gaas, ktorá prevádzkuje 1500 km plynárenských distribučných sietí. Navyše v Estónsku existuje viac ako 25 prevádzkovateľov distribučných sietí zemného plynu, vlastníacich 650 km distribučných sietí zemného plynu, alebo 22 % z celkovej dĺžky distribučných sietí zemného plynu. Estónske plynové prepojenia s nasledujúcimi dennými kapacitami:

Karksi-Lotyško: 7 mil. m³

Toila-Rusko: 4 mil. m³

Narva-Rusko: 3 mil. m³

Kvapalné palivá

94 % spotreby energie v odvetví dopravy pripadá na cestnú dopravu. Keďže Estónsko nemá žiadne zdroje ropy, nespracováva ani oleje a kvapalné palivá, preto sú dovážané z Porvoo vo Fínsku a z Litvy, menšie množstvo sa dováža z Bieloruska a Švédska. Približne 25% spotrebovanej energie pripadá na sektor dopravy. Do roku 2020 musí 10% energie spotrebovanej v doprave pochádzať z obnoviteľných zdrojov energie. Zásobníky kvapalného paliva sú umiestnené v Estónsku, Fínsku, Švédsku a Dánsku. Zásoby v Estónsku v roku 2015 predstavovali kapacitu 47 dní.

Ciele estónskeho trhu s energiou do roku 2020

- dosiahnuť podiel energie z obnoviteľných zdrojov až 25 % konečnej spotreby sadziieb.
- dosiahnuť 10 % podiel energie z obnoviteľných zdrojov do ceny konečnej spotreby v sektore dopravy
- neprekročiť úroveň spotreby energie roku 2010 (2818 ktoes)
- udržať emisie skleníkových plynov do atmosféry na úrovni 11 % v porovnaní s úrovňou v roku 2005.

Energetická bezpečnosť

Záujmy Estónska v oblasti energetickej bezpečnosti sú väčšinou spojené s bezpečnostnými aspektmi súvisiacimi s nedostatkom relevantných prepojení a bezpečnosti a rozmanitosti dodávok energie (plynu, ropy a elektriny). Vzhľadom ku geografickej polohe Estónska a existujúcej infraštruktúre, ktorá odráža estónsku históriu, riešenie otázok energetickej bezpečnosti je odlišné od väčšiny členských štátov EÚ, ich riešenia sú tiež ťažšie. Preto Estónsko navrhuje prijať spoločnú definíciu energetickej bezpečnosti členských štátov EÚ a Komisie, ktorá by zahŕňala hodnotenie zraniteľnosti energetických systémov, bezpečnosť dodávok elektrickej energie a potrebu prepojenia medzi členskými štátmi a aj s tretími krajinami. To by umožnilo vykonávať zodpovedajúce porovnávacie prehľady o energetickej bezpečnosti v členských štátoch EÚ.

Na národnej úrovni realizuje kroky zamerané na zníženie energetickej závislosti od Ruska prepojením svojich energetických sietí s Fínskom. Predsedovia vlád Estónska a Fínska sa v novembri 2014 dohodli na vybudovaní dvoch terminálov skvapalneného zemného plynu v oboch krajinách do roku 2019. Projekt sa nazýva Balticconnector, jeho cieľom je zvýšiť diverzifikáciu dodávok plynu a znížiť závislosť na dodávkach z Ruska. Väčší terminál bude vybudovaný vo Fínsku a menší v Estónsku. Projekt umožní napojenie na podzemný zásobník plynu v Lotyšsku. Balticconnector by mal byť odovzdaný do prevádzky v roku začiatkom 2020, so štartovacou kapacitou 2,5 mil.

m³ plynu denne, následne by mal byť objem prepravovaného plynu navýšený až na 7,5 mil. m³ denne. Výstavba pozemnej časti prebieha podľa plánu, EE časť je z väčšej časti pripravená (55km) a fínsky úsek (21km) bude ukončený v auguste t.r. Projekt v hodnote 300 mil. € je z 2/3 financovaný zo zdrojov EÚ.

Vo februári 2014 Estónsko a Fínsko dokončili výstavbu podmorského kábla Estlink 2, ktorý spolu s Estlink 1 plne integroval Estónsko do severského trhu elektrickej energie. Významným príspevkom k energetickej samostatnosti a väčšej bezpečnosti bolo aj otvorenie novej rafinérie na bridlicový olej Petroter II v roku 2014, ktorá zároveň zníži závislosť od dovozu dieselového paliva v čase krízy.

Fínsko a tri pobaltské štáty Estónsko, Lotyšsko a Litva spotrebujú asi 10 miliárd kubických metrov plynu ročne, ktorý je v súčasnosti dodávaný ruským Gazpromom.

c) Veda, výskum a vývoj, inovácie

Estónsko má dlhodobú ambíciu byť vyspelou ekonomikou založenou na myšlienkach, inováciách a vývoji, aby ho bolo možné porovnávať so špičkovými vedeckými krajinami ako Nemeckom či Škandináviou.

Základné princípy fungovanie systému v oblasti VaV v Estónsku definuje Zákon o organizácii výskumu a vývoja. Hlavným tvorcom politiky VaV je vláda, ktorej pomáha Rada pre výskum a vývoj. Tá má na starosti systematickosť vývoja. Rade predsedá premiér EE a v jej stálych výboroch – Výbor pre inovačnú politiku a Výbor pre výskum a vývoj – predsedajú minister školstva a výskumu a minister hospodárstva a komunikácie.

Podpora R&D z verejných zdrojov má počas tohto volebného obdobia stúpnuť na 1% HDP. Celkovo je ambíciou vynakladať na R&D 3% HDP do roku 2020. V roku 2017 výdavky na výskum a vývoj klesli na predstavovali 304 mil. eur. Podľa štatistík dosiahli investície do týchto aktivít v EE v roku 2017 len 1,29% DP. 40% (122 mil. €) výdavkov Estónska na výskum a vývoj bolo financovaných estónskou vládou. Celkovo išlo o 13% nárast oproti roku 2016. Ďalšími zdrojmi financovania sú prostredníctvom miest a obcí, príjmov dosiahnutých z ekonomických činností vedecko-výskumných inštitúcií a z darov. O 5% vzrástol aj počet ľudí zamestnaných, involvovaných do VaV.

Estónsko zaznamenáva postupný pokrok v zlepšení kvality a zvýšení výkonu akademického výskumu. Od jeho vstupu do EÚ značná časť štrukturálnych fondov EÚ bola využitá na vývoj infraštruktúry VaV, ľudského kapitálu a podpory podnikania, čím boli zároveň vytvorené moderné podmienky a aktívne prostredie pre výskum a širšie možnosti pre medzinárodnú spoluprácu. Tým vznikol funkčný a rozvíjajúci sa systém VaV založený na princípe kvality konkurencieschopnosti, podpornej štruktúry pre podnikateľský sektor, právneho rámca a zároveň boli implementované štrukturálne reformy. Väčšina VaV projektov je vykonáva verejným sektorom, z toho najviac na univerzitách (1. Univerzita v Tartu, 2. Technologická univerzita v Tallinne, 3. Univerzita v Tallinne, 4. Estónska univerzita životných vied). Okrem toho je zriadených 9 centier excelentnosti (medzinárodne uznávané výskumné skupiny, jasne špecifikovaný cieľ) a 6 centier kompetencií (dlhodobá strategická spolupráca medzi akademickým, priemyselným a verejným sektorom). Súkromný sektor sa sústreďuje najmä na vývoj produktov a inovácie.

Všetko o programoch a aktivitách Estónska v oblasti inovácií je možné nájsť na Estonian Research Council, www.etag.ee, Estonia Research Portal www.etis.ee, Enterprise Estonia www.eas.ee, Research in Estonia <http://researchinestonia.eu>.

IV. ZAHRANIČNÝ OBCHOD KRAJINY

a) Dovočný a vývočný režim, obchodná prax

Dovočný a vývočný režim Estónska je určený jeho členstvom v EÚ a jej pravidlami spoločnej obchodnej politiky. Z tohto titulu je rovnaký ako dovočný a vývočný režim SR alebo hociktorej inej členskej krajiny EÚ, charakterizovaný slobodným pohybom tovaru, služieb, kapitálu a pracovnej sily vnútri EÚ a rovnakými colnými sadzbami a kvótami voči tretím krajinám.

Obchodná prax v Estónsku je podobná stredoeurópskym, resp. slovenským štandardom.

b) Základná štatistika zahraničného obchodu

Estónsko má podobne ako SR veľmi otvorené hospodárstvo. V 2018 68% exportu smerovalo do krajín EÚ a 78% importu pochádzalo z EÚ. Estónska ekonomika je ovplyvňovaná najmä vývojom ekonomík vo Fínsku, Rusku, Švédsku a Nemecku - štyroch hlavných obchodných partnerov.

V ostatných rokoch bol zahraničný obchod EE ovplyvnený o.i sankciami voči RF. Prepád je viditeľný najmä vo vývoze tovarov z EE do RU. Do RU smerovalo už len 6% celkového estónskeho exportu. Objem obchodu s RU v oblasti služieb sa prepadol najmä v dôsledku strát v tranzitných službách.

Pri vývoze tovaru estónskeho pôvodu najviac vzrástol vývoz elektrických zariadení minerálnych výrobkov, dreva a výrobkov z dreva, strojov. V roku 2018 boli hlavnou komoditou dovážanou do Estónska minerálne výrobky (15%) a elektrické zariadenia (14%). Nasledovali dopravné prostriedky, poľnohospodárske výrobky a potravinové prípravky, mechanické zariadenia a minerálne výrobky. V priebehu roka najviac klesol dovoz dopravných prostriedkov (-13% oproti 2017).

Hlavní partneri v exporte: Fínsko (16%), Švédsko (11%), Lotyšsko (10%), USA (6%), Nemecko (6%).

Hlavní partneri v importe: Fínsko (13%), Nemecko (10%), Litva (10%), Švédsko (9%), Rusko (9%).

Štatistika ZO Estónska v mld. EUR

ROK	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
VÝVOZ	8,75	12,04	12,55	12,27	12,08	11,6	11,9	12,8	14,4
DOVOZ	9,25	12,67	13,75	13,67	13,74	13,1	13,5	14,7	16,2
OBRAT	18,00	24,71	26,3	25,94	25,82	24,7	25,4	27,5	30,6
BILANCIA	-0,5	-0,63	-1,2	-1,4	-1,66	-1,5	-1,6	-1,9	-1,8

Zdroj: Štatistický úrad Estónska

c) Vývoj zahraničného obchodu so SR

Spolupráca v obchodno-ekonomickej oblasti odráža objektívne existujúci potenciál medzi oboma krajinami a ich prioritne odlišnú geografickú orientáciu (SR – stredná Európa a Nemecko, Estónsko – Pobaltie a škandinávské štáty). Väčšinu vzájomného obchodu, ktorý nepatrí ani v jednej krajine medzi silné relácie, tvoria vývozy nadnárodných spoločností pôsobiacich v SR. Perspektívnymi oblasťami spolupráce je výmena a preberanie estónskych skúseností z e-riešení v oblasti dobrého vládnutia, inovácií a podpory výskumu. ZÚ Helsinky sa zameriava na spoluprácu slovenských a estónskych inovatívnych a startupových firiem, vedecko-výskumných inštitúcií a univerzít, na spoluprácu v oblasti kybernetickej bezpečnosti, energetiky, IT riešení. Potenciál pre SR existuje aj v podpore záujmu Estóncov o zimnú turistiku v SR a tiež v zaistení účasti slovenských subjektov na vybraných veľtrhoch v Tallinne.

Vzájomná obchodná výmena medzi SR a Estónskom je dlhodobou pozitívna v prospech Slovenska, aj keď vzájomný obrat zaznamenal v rokoch celosvetovej krízy výrazný pokles. Postupne sa však zotavil a pozitívna je taktiež tendencia rastu exportu zo SR.

Vývoj vzájomného obchodu je dlhodobou pozitívny v prospech SR. Podľa štatistických údajov dosiahol v roku 2018 objem 132,2 mil. EUR. Vývoz SR do Estónska dosiahol výšku 99,6 mil. € a dovoz výšku 32,6 mil. €.

Najdôležitejšími komoditami vývozu SR sú osobné automobily (cez 50% vývozu), elektrické stroje a zariadenia, výrobky zo železa a ocele. Import z EE do SR v monitorovanom období pomerne výrazne vzrástol, hlavnými zložkami boli elektrické stroje, a tiež drevo a výrobky z dreva.

Podľa Národnej banky Estónska dosiahol k 31.12.2018 objem priamych zahraničných investícií zo SR v Estónsku hodnotu 25,3 mil. EUR a z Estónska v SR 21,4 mil. EUR.

Vzájomná obchodná výmena SR – Estónsko (v mil. EUR)

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
VÝVOZ	51,4	55,7	63,6	75,1	85,6	139,3	99,6
DOVOZ	19,8	26,7	28,4	15,6	25,2	24,4	32,6
OBRAT	71,2	82,4	92,0	90,7	110,8	163,7	132,2
BILANCIA	+31,6	+29,0	+35,2	+59,5	+60,4	+114,9	+67

Hlavné komodity vývozu zo SR do EE za 2018 podľa členenia HS2:

P.č.	HS2	Názov	Podiel v %
1	87	Vozidlá, iné ako kolajové, ich časti a príslušenstvo	52,60
2	85	Elektrické stroje, prístroje a zariadenia a ich časti a súčasti	12,34
3	84	Jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje, zariadenia; ich časti, súčasti	5,34
4	73	Predmety zo železa alebo z ocele	2,93
5	39	Plasty a výrobky z nich	2,40
6	29	Výrobky organickej chémie	2,38
7	76	Hliník a predmety z hliníka	2,11

8	48	Papier, lepenka; výrobky z nich alebo z papierenských vláknin	2,07
9	21	Rôzne jedlé prípravky	1,84
10	72	Železo a oceľ	1,74

Zdroj: ŠU SR

Hlavné komodity dovozu z EE do SR za 2018 podľa členenia HS2:

P.č.	HS2	Názov	Podiel v %
1	85	Elektrické stroje, prístroje a zariadenia a ich časti a súčasti	36,35
2	44	Drevo a výrobky z dreva; drevené uhlie	29,68
3	63	Celkom dohotovené textilné výrobky; súpravy; obnosené odevy	6,49
4	87	Vozidlá, iné ako koľajové, ich časti a príslušenstvo	6,01
5	57	Koberce a ostatné textilné podlahové krytiny	3,88
6	84	Jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje, zariadenia; ich časti, súčasti	2,47
7	76	Hliník a predmety z hliníka	2,03
8	94	Nábytok; posteľoviny; svetidlá; svetelné reklamy; montované stavby	1,63
9	73	Predmety zo železa alebo z ocele	1,03
10	47	Vláknina z dreva alebo iných celulósových vláknin; zberový papier	1,00

Zdroj: ŠU SR

Perspektívnou oblasťou sa javí spolupráca medzi SR a Estónskom v oblasti vedy, výskumu a inovácií. Misie prezidenta SR (2015) a podpredsedu vlády pre investície a informatizáciu (2017) potvrdili, že existuje značný potenciál spolupráce v oblasti ICT, kybernetiky, smart riešení napr. v doprave, a to ako v biznise, tak aj v akademickej sfére. V oblasti vedy a výskumu je pokračujúcou úlohou hľadať prieniky spolupráce univerzít, vedecko-výskumných ústavov a súkromného sektora oboch krajín.

V. MARKETINGOVÁ STRATÉGIA

a) Obchodné zvyklosti v teritóriu

Sú podobné slovenským. Výhodou je mať dobré referencie vrátane obsažnej a prehľadnej webstránky, samozrejmosťou je jej kvalitná anglická verzia. Cena je síce dosť významný faktor pri rozhodovaní, ale môže a nemusí byť rozhodujúcim faktorom pri nákupe produktov. Je to spravidla najmä vtedy, ak ide o nákup kvalitného tovaru so zabezpečením servisu na mieste, garancí, spoľahlivosti a pod. V Estónsku je tendencia nákupu kvalitnejšieho, aj keď drahšieho tovaru. V tom je práve príležitosť pre slovenské firmy, ktoré môžu ponúknuť produkt s výhodným pomerom ceny a kvality.

b) Vyhodnotenie odbytových možností SR

Ako odbytové možnosti sa dlhodobo ponúkajú **energetika** – biomasa, bioplyn, malé vodné a veterné elektrárne, poľnohospodárstvo a potravinárstvo – alkohol (najmä liehoviny), cukrovinky, strojárstvo – opravárenské podniky (železničné, prístavy), strojný výrobky, dodávky nových technológií, **doprava a infraštruktúra** – obnova a

výstavba ciest aj železníc a všetky s tým súvisiace odbory – inžinierske siete, signalizačné a automatizačné systémy, stavba mostov, mestská infraštruktúra, ekológia – čističky odpadových vôd, bioplynové stanice, moderné spalovne odpadu, turizmus – výstavba hotelov, reštauračné služby, stavebníctvo – stavebné materiály a izolácie.

c) Marketingová stratégia pri vývoze do teritória

Estónsky trh je vyspelý a náročný, žiadaný je hlavne značkový tovar, a to aj menej solventnými zákazníkmi, alebo tovar s inými konkurenčnými špecifikami, ako je nízka cena, novosť produktu, sprievodné služby (reklama) a pod. Distribúcia je úplne liberalizovaná. Hlavným kanálom pre predaj, resp. vstup na trh sú veľkoobchodné firmy, predajné reťazce a obchodné domy, ktorých je vo väčších mestách vysoký počet. Využitie miestnych dovozných spoločností, resp. obchodných zástupcov je jednou z najefektívnejších ciest k úspechu.

Základné informácie je možné nájsť na webstránke Agentúry pre podporu obchodu www.tradewithestonia.com.

Zdrojom relevantných kontaktov na firmy v Estónsku sú hlavne Agentúra pre podporu zahraničného obchodu www.tradewithestonia.com, Estónska obchodná a priemyselná komora www.koda.ee a zoznam estónskych firiem www.arikataloog.ee. Možným spôsobom nájdania partnera je tiež účasť na veľtrhoch konajúcich sa v Tallinne. Informácie o nich je možné nájsť na www.fair.ee.

Preverenie dôveryhodnosti firiem je možné cez Obchodný register na <https://ariregister.rik.ee>. Za menší poplatok sa dá informácia o konkrétnej firme vygenerovať aj cez www.krediidiinfo.ee.

Cenová politika v Estónsku je podobná slovenskej, keďže je veľmi podobná aj mentalita estónskych podnikateľov na jednej strane a spotrebiteľov na strane druhej. Vo všeobecnosti však možno konštatovať, že veľa obyvateľov Estónska dá napriek vyššej cene prednosť kvalitným a renomovaným značkám, resp. drahším spoľahlivým a odskúšaným tovarom a službám.

Platobná morálka je podobná ako v SR. Na úverovú platobnú podmienku sa odporúča pristúpiť len s tými odberateľmi, s ktorými je dlhodobá skúsenosť. Kvôli istote sa odporúča platba vopred.

Obchodné spory je možné riešiť pomocou Arbitrážneho súdu pri Estónskej obchodnej a priemyselnej komore (kontakt www.koda.ee). Estónske firmy však vo všeobecnosti dávajú prednosť zmiernemu riešeniu obchodných sporov.

Dátum: 17. jún 2019